

40 **ФУРЦВ**

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունական Ալլիլի լրագրին հետ
սովորաբար լաւ տեղեկութիւն ու
Յունաց Պատրիարքարանի գոր-
ւնթացքին վրայ, կ'ըսէ թէ նոր-
բարաց խորհրդայ մեծ ամանութի-
ւն ղեռնարկ է Յունաց Պատրիար-
չար ամարականին հ սոյս մտք տե-
կազրկ մը խորագրելով կայսե-
կան պալատը զրկել է վաւերացու-
նոյն լրագրիւր կ'ըսէ թէ Յո-
կիւմ Պատրիարք Պատրիարքարա-
նին կենդիւ իւր Պարսի-գիւղի

ԵՆԷՆ-դաբուկ թապին մէջ գ.
 նուած փայտաշէն փռան մը տա-
 քը շաքաթ գիշեր ժամ երեքին
 չոցոյէր յանկարծ փլուս. Բա-
 ցաղիւրաբար այս միջոցին արդ-
 ք զատուեալ փռան մէջ, յարա ի-
 ջանի մը մարդոց մասը զուժ-
 հարկին մէջ պիտի զատուէինք
 սոր. Նոյն թռանին մէջ քանի մը
 ցոյսու, ցոյսեղ պէս կը զատուէին

Մոնիթէօր կ'ըսէ թէ Ուղի
նուպոլսոյ քաղաքապետութիւնը
ղաքին հացագործաց վաճառած
ցին գինին ինքեցիւր է. և այժմ
նաչին տեսակ հացին քիւնս
35 դարաւ, և երկրորդ տեսակ

1570-1571

...

Արդէն խոստովանած եմ փոխադրութեանց զիւրոյթեան, երկաթուղիներու, քրտեցներու եւ շուէններու հետապահման, երկրագործաց եւ երկաթուղի տուէր օժանդակութիւններն, եւ տեսարար Բազու-թիֆիդեան երկաթուղիին շինութեան արդիւններն ինձ քաջատրեմ աւելորդէ ըսայ այս ըսելով Պ. Մ. Մ. շրած չլլար իմ առաւարկն թէ «Մեր երկրի երկրագործութեան խաղաղամեամեայ կրկնապատկէ՛ք արտադրութիւններն, որով որ եւ է ինքի փոխանակ 40 դրի 52 դրուէ կու գայ, եւ այն առեւ կարող ենք տեղափոխութեան վարձը վճարել վերջ, կրկն շահ մ'ալ ունենալ, եւ այսպէս բերցն առաւելութեամբ տեղափոխութեանց դժուարութեանց կրնամք յաշիւել»։ Այնքէ անկարելի է արեւալ, միջէ այս մեթոտով չէ որ Ամերիկացիս իւր բերքերն հաղաթաւոր մղոններ հեռի մինչ Նյուրպապ տանելով՝ իր մը տանի տեղական բերքերու հետ եւ իր անի յաղկեալն, եւ միջէ մենք չլիսի կրնամք ընել մի եւ նոյնն, արդէն փոքր-Ալեքսի մի քանի բերքեր իսկական արտադրութեան օրինաց, ազտութեան, տեղափոխական կէտ-նաբարութեան եւ ծանր մաքսի, իր յաւելոյն գալ մինչ ցկ Պօլսի եւ հոս հրաւորակն վրայ շահաւոր արդիւնք կ'ունենան, որպէս գործի խեղճ, ճնշեր, փօխ, մետաքս, մաշիկ, դանաշման գոյուղներ են, կան ուրիշներ որք մերի ընդ մերի կուգան, այսինքն երբ մերիս մէջ գինն մի քանի դանաշման նուազի եւ կամ Վ. Պոլսոյ մէջ մի քիչ սենյալ, որպէս ուխտար, իւզ, մաշիկ, չէ են, վերջապէս կան որք երբեք չեն կրնար գալ, որպիսի են արտօնքներն, արջաւոր, գինի, եւն, են, եւ եթէ երբեք երկրագործութեան քաղաղամեամեայ աւելի մեծ քանակութեամբ, հետեւաբար օժանդ գինով եւ լաւ տեսակէ յառաջ բերելով, առաջին կարգիներն աւելի են ընծ շահ կուտան, երկրորդներու տեղափոխութեան շարունակական կըլլալ, եւ կարելի է նոյն լաւ վերջիններն ալ կրնամք բերել իրէն այն անպարագեղեղութիւն մինչ ցկ, Պօլսի տեղափոխելն կը զիւրանայ, հաւաք իրական եւ առաւել մի քաղաքէ ուրիշ քաղաք երթալն։

Եւ ինչպիսի մի ուրիշ տեսակէտով ալ դիտուի. եթէ մեր մինչեւ ցարդ մշակած առեւելեան տեղափոխութեան նախադիտելով ըմբա եւ կամ նուազ արդիւնք կուտան, մշակելէ ուրիշներ որ կարելի է աւելի շահաւոր լինին. որպէս իւլ՝ արտադրելի տունկեր, ինչպէս կանծրակ, խալիւսը, կամիկն, մալորիս են, իւսիսի տունկեր, որպէս կանիկ, կատաւոր, ներկաւոր տունկեր, որպէս

գրանի, արժանի են, վաճառականական տուններ, ինչպիսի ծխախոտ, հնուկ են։ Վերջապես մայկերի տոռները որք ծառային մեր կենդանաց անոցեան եւ ամսան, ինչպիս բնական մարդագուկները, գարի, վարսիկ, եղիկացուցութիւն, երեւոյւ, առուոց, խորսար, ձախիշիչ, գետնախնձոր են, որով այս առեւեկը լիս, կալիլ, կարագի, օշա-նիկի վերածած կրկնաճ եւ որոշ ներկապիտուծիւն կարելի կըլլայ։

Ի հարկիկ են կրկնաճ իփորձը նաեւ ձեւափոխելով՝ տեղափոխել մեծածաւալ բերքեր, որպէս գետնախնձորն եւ ձախիշիչն օգիկ փոխելով։

Անաւակի այս միջոցներով է որ կրկնաճ մեր ամին տառնձնաշնորհութիւնները զրկուց երկրին մէջ, մըջիւ անկարելի էր յմշ, միշեւ որ արժանաւոր ունենալ իւրովպացուց հման լաւ միջոցներ, եւ այն տառնալս ամին ինքնին պիտի յառաջնորդին։

Ուրեմն ի՞նչ ներուի ինձ եզրակա-
ցընել թէ՛ ըստ գիտական օրինաց
մշակմամբ կրկնաճ տեղափոխութեանց
գիտականութիւններն եթէ ոչ բանաւ,
գոնէ նուազեցնել։

* * *

Պ. Մ. Մ. Վանորից անկարգութիւն
մանուցանելով՝ անդ այդ կարգի վար-
ժարաններու հիմնականութիւն գիտա-
բարեյն կը համարի, այդ ցաւալի կա-
ցութիւն ամենուրեւ մասով է, եւ միթէ անկարգութիւնն նկատի առնելով թող-
լու եւթ որ շարունակե՛ն իրենց դաս
հանրան։ . . . Կարծեմ մ'աւելի որ գիտ-
ուին իրարմէ առաջնորդի, վանալարի,
վանալար եւ եկեղեցեաց ըսանկերն, որը
գիտաբարար մինչեւ ցարջ իրար խառ-
նաւած են շատ տեղեր։

Ես իմ յօդուածով Ամբոսիոս վար-
դապետի նշանաւոր են գործը գոված
եւ եւ ոչ ինչ իւր անձը, զի անախորդ
գալով նորա գաղափարի խորքը բնե-
ւոր, բոլորովին չէզոք եմ այդ մասին։
Ի Բողոքականների երկրագործական
վարժարանաց հաստատութեան՝ անգա-
րեկութիւնն են առօգտականութիւնն
սպացուցանելու համար երկու օրի-
նակներ կը թուէ՛, մին Արհեստաօրհաց
ը կերտութեան Մշտը մէջ հաստատած
երկրագործական վարժարանի, որ ինչ-
պէս յայտնի է ամենուրեւ, եւ ի քն իսկ
կը խնայողանք միջոցներու պակասու-
թեան առթիւ վաղուեցեաց, հետեւա-
բար իւր գաղափարին սպացուց չէրը-
նար համարուի։ Իսկ գալով վարդապ
վանալ զվարժարանի օրինակին, իւր
ուսած մասովութիւններն իսկ ինչ քրե-
նադաստեւն եւ թէ գետնախնձորի
մշակութեան անպաճուրկութեան պատ-
ճառն ըստ գիտական օրինաց հաստա-
տութիւն համարին անխալ տալայան է
որով միայ գրեկն իսկ անելով է։

Ուրեմն կրկին անգամ կրնանք եղբայրացիներ լինել՝ ըստ գիտական օրինաց մշակութունն մշտնապար չկրնար ըլլալ ալ միտ օգտակար ։

Ն. ՏԱԳԱՒԱՐԵԱՆ

ԱՌ. ՂԱԶԱՐԱՄ

ՈՂՁՈՑՆ ԱՄՄՆՆՈՐԱԿԱՆ

— օ —

Եթե անջրպետ, բարձրագետ և անզուրկ
բանին զմեզ
Գուռ յԱրեւմուտա կեանս, ես հիւժեւ
յԱրեւելս
Դերմարդկային ի՛նչ անձառ բան մ'ի
բեզ կայ
Զի յիշատակը յաւէտ հոգւոյս խոր տայ
հոյ
Գիշերակառն յորժամ զարթնում, ինձ
թուի
Լրսել ձայնը վսեմագոյ, հոգեկոյ
Խառն աղուաղին երգոց թուշուրդ սի-
րակալն —
Զարբ սըրհիդ, ամազը ընկեր զառ-
նութեան . . .
Տրտմանոյ զէմըք ինձ երեւի լըստուե-
րին . —
Բարձր ձագատը, յոյով անցից վրէյ
լուն
Տարտամ նայուածք քո, պատկեր վեր-
ջալուստի
Խօսին զփառաց, զունայնութիւն մար-
դոյն
Վա՛հ որ անցան գործոց աւուրից ու
փառաց
Եւ մնա յանկամտ օտար հանրային
կենաց
Խորհրդարանք, տաճարք մըտաց մըցա-
նաց
Պանին ըզգանք դեռ քո խորին պատ-
գաստ
Ո՛չ եւս օրէնք, խորհուրդ, պատգամ
տառ հիմայ
Հանդիսաւոր ձայնը ո՛չ ուրեք այլ զայ
ըն
Եթզմիւ խօսիս, մինաւորի՛կ, թռնոյդ
հետ
Դիպաց, յեղմանց աշխարհին անխորթ
անգէտ
Թռչունք, աղէ՛ . . . — թի՛ւ, ա՛ք,
նըւա՛գ, — աշխորհ ի՛ր
Եւ քան դաշտերն ազատ՝ վանդակն մը
սիրէ
Դայալել զուարթ, աքնի՛ յորժամ կաս
արթնւն
Ո՛չ մեծագոյն բարեկամդ է քո թռչուն . . .
— Բարե՛ տիկ, հայրենակնից յետմա-
դոյն
Ամանորին ընկալ, նոգե՛ն մե՛ծ, զոգնո՛յն
ԳՐԱՆԵՐ ԱՅՈՒՄ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖԻԼՆՍՖԵՐԻՆԷ ԷԼԻՍ-ԱԵՏԻԱՐԷԼԻ

Գործենց Մեքսիկոյի Կոնգրեսի

— 0 —

(Երբ և Կրէն)

Ժ. Միկանոն բայերու հետադարձումը դիւրացնելու և շրթնութեան կամ սխալումի առիթ չգտնելու համար անոց ամենու յովորեցնել ընդունելով թիւն անցեալից յորտ լծորութենէրէ զարտողի եւ մ'ուներ, մի առ մի նշանակելէնք նորուս արակերտներու օգտաւ ար լինելու յուսով:

ԺԼ. Վերջապէս բառարանի եւ թիւի կողմէ՛ արագոյն թերթով նոր առարան մ'ալ յարեցինք՝ լատին ուրիշ լեզուներէ առնուած ոճերու և ամուրներու յատկացած, որք իրենց յոյովակի կիրառութեամբ թերթէ առօրեայ պիտանութիւն ունին: Այս յաւելումին կարեւորութեան եւ անյուշ պիտի ճանչնանք զնահապետն ազգայինը:

Բառարանի ձեռնարկելէ՛ առաջ, ինչ չէ թէ մեր փմանքի կարողութիւնք՝ ալ անհուն եռանդը քայտարեղան խորունկ համոզում մ'ունենք թէ՛ որ եւեկեղեղապէս բառերք յօրինելու համար՝ հարկ է որ իրենեկ բազմաթիւ թարգմանութիւններով այդ կրկին լեզուացող եւ զանոց իրարմէ ամենքը տարբերութիւնները նախագիտ ճանչնու ու լաւ մը հասկընա՞ծ լինի: Այս համոզում մեր աշխատութեան թերթցիւն մէջ հեղացեալն անցնելու անդրդուելի ատաւորութիւն մի զատա: Ուստի թարգմանութեան՝ որ ըսել է աւանց փորձառութեան բառարանի եղանակ՝ մը՝ որչափ և հմուտ լինի իրարաւ արագաբայ՝ անոն բառերն ամուրներէն՝ անակամի ու զոյաւանքի լծողութիւններէ, և ըստ նշանակն աննշան ու ամենապարզ եւեցող խօսքի ձեռներն՝ որք նորաբարձրելու շտաբում ու երբեմն մուտանելու իսկ դժուարութիւն չընծայեն իրենց աշխատութեան լինի կասեցնելով՝ գտնուել: Բառարանին հեղինակը իր թարգմանական փորձառութենէ օգտուելով՝

Ուլլաբան անձնուներ աշխատու-
նա՝ այսբան խորհրդով և դե-
կտեմբերեան յօրինաւած՝ յոյս
թիւը թէ Գրանտեմէ լայաւաբը
Եւրոպայ մերային շատ ամե-
նին օգտակար ու յաճախեալ պի-
լինի ։ Թէ ուսումնական և թէ
ուսում, թէ մեծ և թէ՛ պղտիկ ,
վերծանող և թէ միանգամայն
ստող ու թարգմանող, վերջապէս
կէ կարգի ճաղայինը՝ դրեցնել բո-
ւա պիտոյի ճաղայող լաւ գործիք
պիտի ունենան ձեռքերնին ։
Իրիւր այն ուսումնական անձինքն
այնքան մեր երկրի նախագիծով միայն
կայեցիցիքնը՝ ամենքն ալ իրենց
ուսումնական թիւին ընծայեցին անոր
հաճախեալ յարաւոյս կարգով հա-
տատելով որ այսպիսի բաւարարի
յօրինումը՝ իրական ծառայու-
նա՝ ու՛րիշ և ազգին ։

Գրանտեմէ լայաւաբնի Եւրոպայի
նկարագիրն և ուղղութիւնն
բաւական յայտած լինել կը
տոնեն, աւարտ արած՝ տպագ-
րեան օրինաւոր փառքը կը
նշալ միայն ։ Այդ փառքին պիտի
արեւոք ։ Մտուգիւր ժամ շը
դժգուարին ի խնդր ։ Հարուստ
գրեւորներ չունին որ այդ ձեռ
նկար թիւին տասնունն՝ միանգամ
է միշտ, ազատեցող զմէջ ամեն
թիւական հոգէ ։ Հեռաբարբ բա-
րանաս լոյս տեսնելու համար
աղբ է յարեց իր ճարն հոգան
իր յատուկ ծախքին երեսն
ն՝ որ դժբախտաբար թիւթե
ւամար մը չներկայեր ։ Մտիկ հայ
նաւորը բաղդակա՛ն անթիւ զորհ
թիւներէ վերը՝ իր թական ա-
ղբին դժգուարութեանց դէմ առ-
նա՛ կը գտնուի միշտ, որոնց հետ
որիկ պէտք է թիւ չուզեր որ իր
տոնի կանգն չտեսած թոռուի ու
տոնին՝ Արդ՝ կ'իշպէս պիտի իրա-
ւոյ տպագրութեան անհրաժեշտ
ա՛ծ այդ դժգուարը՝ Անտաքալիյոյ
ա՛ծ իրիշ ապաւնն կամ միկող լիպ մեր
նա՛ լայն բաղ՝ թիւք ազգայինց հաւա-
կան օժանդակութեան դիմով
օժանդողադրութեան ձեռով, որու
նկեն Հայ անհատ իր կարողու-

կրնայ մասնակցել : Ումեն հա-
տակ քաղաքներ մասնակցութե-
ր կ'ազդարարին իրենց յատուկ
հասցահով, այս դրական ձեռ-
քալ պաշտպաններու և բաժանոր-
գրութեան գործին զօրաւոր
մ'ընդունաւ համար : Բերկրու-
ն ունիւր ծանուցանել թէ այս-
ն մասնակցութե մը կ'ազմուած
ինչ քաղաքի մէջ հետեւեալները
ուր ածեմք : Մեծ Տեսարկե-
ն Սուլթանեան, Դրեգոր Եպի-
սկոպուր Սպարթակեան, Մեր-
Մերկերեան, Ստեփան Տէտե-
ն իւր գանձապահին պայտօնը
Ղուկաս Եսայեան յօժարած
անձնին : Մեր անկողն շնորհա-
քը կը յայտնենք ինչեւ տղին
արեւորտեան ձաճաճ՝ որը դիտեն
կան երկ' մը գնահատել և ի
նչ պաշտպան իւր հանգիստեալ
ն իրաւունքը՝ ամեն մէկ քաղա-
քի ընտրուած գանձապահի ըն-
դարձութեամբ պիտի հաւաք-
ու և ամեն բաժանորդ-նու-
թէ տուած ստակին փոխար-
անչառ պիտի ստանայ : Բա-
րդաւց անուներեն պիտի հրա-
կալուին իրենց բաժնեկներով
երբ ք :

Ը ինքերենք ընդհանուր կեր-
նայ խմբագիրներէ՝ որ հանին
յայտարարութեան արտապէշ-
ման կարելի հրապարակու-
ն տուած լինելու ճշտու : Է-
րենք նաեւ անոնցմէ ինչպէս
անեն հայ դարգէտներէն
կողմէ հասարակաց ուշադ-
րեան հրաւիրել սոյն հրատա-
րութեան կարեւորութեան վրայ
ու միայն մեր տաժանելի եր-
ջալիւրած՝ այլ նաեւ հայ գը-
նականութեան և փրանսէիներու
ծաւալման նպատակով կը լի-

ժախեգին 20 ֆրանք.—հրատա-
րելէ՝ ետք դին 30 ֆրանք :

ՏԵՐ ԵՒ ՏԵՌՈՒՆ
Կ. Ս. ԻՌԵՒԻՏԵԱՆ

ԱՆՊԵՐ ՅԵՂԵՐ
ԲԱՐԳԻՑՈՒՆԻ
Կ. Ս. ԻՌԵՒԻՏԵԱՆ

Աստիկ մէջ իբր թերթան հրատա-

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(53)

ἔ·φ·θ·ν·ρ ὕ·υ·λ·ν·θ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

20.

ᐅ ᐱ ᑦ ᓂ ᑭ ᐅ ᐅ ᐱ ᕐ

եղաւ, բայց վերջապէս յայտնեցաւ: Անշուշտ ինքեճ ուսուցիչ մ'էի եւս: Բայց զիրար կը հասկնայինք, և վարձպետի մ'ու աշակերտի մը համամտութիւնով շատ անգամ տաղանդէ աւելի կ'արժէ: Ինչ որակաւութիւն երբոր բանի ու գէիցը գէճեց, որոցմէ կրնար հասկցուիլ ինչ որ կ'ուզէր ընել: Հայր Աղօս համբուրեց զիս:— Օհ, ըսաւ ծիծաղելով, բեղ քովս առնելու տեղ մէջ անպիտանութիւնը կը կրնայի ընել: Լիզ օր մը պիտի հատուցնէք քաղ: Այսինքն երբոր խօսէր. վնաս զի յոյսերնին չէին կարած թէ օր մը լեզուս պիտի բացուէր. բոլիշներն ըսած էին թէ առ ոյժմ արեւոր չէր բան մ'ընել և թէ ճշնամտմի օր պէտք էր ոպտանել:

«Օր մը» ընել ուզող տխուր չարժումը կ'ընէր ինձ երբոր երգ մ'երգէի իրեն: Ուղեր էր որ կիկիտու զորին սովորեցնեմ իրեն, և շուտով իւր ամառնիւս վարժածս էին իմ ամառնուս նմանին: Բայց բնաւ կանաքար չէր կրնար երգել սովորիլ, և այս բան յոյժ պարտնշել էր զիւրը: Շատ անգամ արտուրք տեսաւ պիտոնի մէջ, որը սրտին ցաւը կը յայտնէին ինձ: Բայց իւր բարի և քաղցր բնութեան մէջ սրտի կանխմէ չէր կրնար երկար տեսել. աչերը կը սրբէր, ֆէ համբերած տար փայտով մը իւր չարժումը կ'ընէր ինձ. «օր մը»:

Հայր Աղօսնին որդեգրուած, և տուրքմէն իրերէ երբայր ընդունուած, հաւանականաբար մշտնջենապէս անընչ հետ պիտի ապրէի, եթէ աղետաբար դէպք մը յանկուծ վրայ զայով տուէն չիփոխէր իմ կեանքս: Վասն զի բաղդէ ամի հակառակարար այնպէս վճռած կը թուէր թէ չպիտի կրնայի երկար ժամանակ երկունիկ մնալ, և թէ երբոր իմ հանդիստ ապահոված կարծէի, նորէն յանկուծ իմ կեանքս անկախ դէպքերու զօրով ժեմով վերստին պիտի նետուէր բաղդէանդրական կենացս մէջ:

ԳԺՔ-ականությունը ըստ սխալմամբ հասկանալիքի սխալ
կերպեր լինիլ է։

Բայց ի՞նչ սխալմամբս չեղաւ, բայց եթէ այս կ'
տին վրայ կարծիքս սխալ էր, գԺՔ-ազդուութեան մասն
կարծիքս ճիշդ էր։

Ըսի ի՞նչ Հայր Ագեօն մեխակ կը մշակէր. դիւր
մարկուծիւն մ'է այս և փարիզի չընկալալ պարտիզպա
ալ գերազմանցապէս կը յաշդողի. ասոր վրայ են
խոցող, հաստադրողն, և վերէն ի վար ծաղիկները
գորդաբարեւալ մեխակներն, զորս վաճառաւորները
տանին ապրիլ և մայիս ամսող մէջ։ Մեխակ մշակ
պարտիզպաններուն պէտք եղած միակ ճարտար
թիւնն է՝ ճանչել և ընտրել կրկնաթիթեր ծաղիկ ուն
ցող տեսակները, վասն զի կ'արդ մեխակները չեն
ժախտիր։ Արդ, որովհետեւ ցանուած սերտերը գրեթե
հաւասար համեմատութեամբ պարզ և կրկնաթիթ
մեխակ կոտան, կ'արեւոր շահ մը կ'ալ կրկնաթիթ
թիւը միայն պահելու դործին մէջ. ապա ի՞նչ ոչ պա
տիզպանը կը պարտաւորին հարկերին սխտեւ պա
մեխակ մշակուլու, զորս հարկ կ'ըլլայ ծաղկած ժա
նակ նստալ, այսինքն տալի մը յալկեել յետոյ։ Ա
ընտրութիւն կը կատարուի տերերին և ցօղունին վր
գտնուած ինչ ինչ նշաններէ ճանչելով։ Քիչ պարտի
զանը դիտէին այս ընտրութիւնն ընել, վասն զի դար
նիք մ'էր, որ քանի մը ընտանեաց մէջ ի՞նչոյն պա
ռուած էր. ելորքը մեխակ ընտանիքներն իրենց կրկն
թիթեր տունիկներն ընտրելու պէտք ունենան, իրենց
արհեստակիցներուն կը դիմեն, որք այն գաղտնե
ծռնել չեն. ասոնք ալ բժիշկներու կամ փորձ
պետներու պէս կ'ըլլաւ իրենց կարծիքը կոտան
Հայր Ագեօն ամենէն վաղ պետ տնտեսներէն
էր. այս պատճառաւ երբոր ընտ ութիւն ընելու ժ
մանակը վար, Հայր Ագեօն օրերով այլ ընտրութիւն
կ'ըզատէր Այս օրերը ի՞նչ մեզ և ի՞նչ ի՞նչիւնէն ի՞նչ
մէկ օրեկոն էին, մասն զի արհեստակիցի իրարու այսին

— Եթէ՛ ես չհսկէի, որո՞ւ հետ պիտի խօսէիր
— Կ'ուզեայ տեսնել թէ՛ շիտակ կը քալեմ՝ .
ուրեմն . գրաւ կը շնեմ որ առանց սպալարկին տա-
քեն խոտորելու՝ տղայոց սենեակին դուռը պիտի
թափայ :

Անհատաւոր քայլերու դռփիւն մը կը լսուէր խո-
րանին մէջէն , յետոյ լուսթիւն կը տրորէր :

— Լիզ'ի՞նչպէս է , լաւ է , կ'ըսէր :

— Այո՞ , կը ննչէ , եթէ՛ ձայն հանելով չարթի-
շիւքը :

— Ես ձայն չեմ հաներ , շիտակ կը քալեմ ,
է որ շիտակ քալեմ , որովհետեւ . աղլիկները կ'ա-
տանեն զիս : Ի՞նչ ըսաւ Լիզ , երբոր տեսաւ որ է-
թէ՛ ժամանակ չկայ :

— Բան մը չըսաւ , բու նստարանիդ վրայ նայի՛ր :

— Ա՞ , նստարանիս վրայ նայեցաւ :

— Այո՞ ,

— Շատ նայեցա՞ւ :

— Յաճախ :

— Եւ ի՞նչ կ'ըսէր :

— Այնքոյ կ'ըսէր թէ՛ դու հոն չէիր :

— Այն ժամանակ բեզի կը հարցնէ՞ր թէ՛ ո՞ւր
և դու ալ կ'ըսէիր թէ՛ բարեկամներու հետ է :

— Ոչ , բան մը չեմ հարցնէր ինձ , ես ալ բա-
շէի ըսեր . ուր լինելդ պարզէր :

— Գիտե՞ր որ . . . ե՞րբ քնացաւ :

— Հազիւ քառօրեք մը կայ որ քունը տարաւ ,
սպասել կ'ուզէր :

— Եւ դու՞ , դու ի՞նչ կ'ուզէիր :

— Կ'ուզէի որ քու գալով չտեսներ :

Պահ մը լուսթեմէն յետոյ :

— Եթի՛նէն լի՛ , դու բարի աղլիկ մ'ես . մտիկ
ինձ , վաղը Լիւիզօնի պիտի երթամ . կ'երդնու-
որ ձայն կուգամ : յեմ՝ ուզեիր որ ինձ սպասես ,

լու կը վաճառէր մարդ։ Եւ նորէն կը խմէ։
Պետք է ըսել թէ, յաճախ չէր պատահեր այ-
նպէս զատ ինքնակենտրոն ընտրութեան եղանակ-
ները չէր տեսներ, և երբոր այն եղանակն էր
չար, Սեփեան դուրս ենչեւն պատճառաւ ոչ չուն-
էր եւս կ'ենէր։ Միայնակ դիմեաւտուն գնացող
չէր, ոչ ալ ծուլութեամբ իւր ժամանակը կոր-
ցնէր։ Մեխակներուն եղանակն աւարտեցէ յետոյ,
տունէն կը պատահաստէինք, վասն զի կանոն
պարտիզպան մը իւր պարտէզին մէջ պարապ
նաւ չպիտի ունենայ։ Ժողովուած տունկերուն ու
պարտին յալորդել անմիայնաւ։
Վաճառելու համար չխառող պարտիզպ-
անները ճարարութիւնն է իւր ծաղիկներն
մանակ ի վաճառ տանի՛ր երբ աւելի ստակ կ'ըն-
ծա՞ն ապակներն են տարւոյն մեծ տները, ի-
րոս, Ս. Մարիամ, Ս. Լուի, վասն զի զորտես-
րիամ, Լուի կամ Լուիզ անուն ունեցողներուն
մեծ է. հետեւաբար մեծ է այն օրերը վաճ-
ածալկամեծներուն և ծաղկեփունջներուն խի-
ստակալաններուն կամ բարեկամներու տանիքնե-
րը նորհաւորելու կը դորձածուն։ Ամեն մար-
դը այդ տաներուն նախորդ օրը քարիզի վե-
րէն են ծաղիկներով, ոչ միայն խառնակներու
հրապարակներու վրայ, այլ և սաղարկներու վը-
ղոցի անկիւններն, տուններուն դրանն աստիճա-
նովայ, վերջապէս այն ամեն տեղ՝ ուր կրնան
դուրս։
Հայր Ագեօն, միխակի եղանակէն յետոյ,
և մանաւանդ օգոստոսի մեծ տաներուն համա-
խառն, որոց մէջ կուգան Ս. Մարիամայ և
տաները, ասոր համար կը պատահաստէինք հա-
մարկերէներն, փութիւններն, և կարմիր դա-
մակներն։

[illegible]

21.

ԸՆՏԱՆԵԱՅ ՅՐՈՒՄՆ

երբեմն մինակ մնալով ու խորհելով, կ'ըսէին ինձ .

— Դու չառ երջանիկ ես, տղայ, չպիտի տեսէ այս բայց դժբաղդու թիւնն ի՜նչպէս պիտի դար, չնախատեսեր . բայց գրեթէ հաւաստի էի թէ մի կ'ստի միւս կողմէ պիտի գար :

Այս բան չառ անգամ կը տարեքննէր զիս, բայց միւս կողմէ սա արեւկոթի խնձր Պան, որ այդ դժբաղդու թիւնն խուսափելու համար, տեղի խնամով կ'ըբաղէր գործիս, երեսակայնով թէ զխուս գար դժբաղդու թիւնն իմ սխալանացս հետեւանքը միտ կընթալ լինի :

Բայց իմ սխալանքս չեղաւ, բայց եթէ այս կ'ստիս վրայ կարծիքս սխալ էր, դժբաղդու թիւնն մաս կարածիւր ճիշդ էր :

Ըսի թէ Հայր Ագէօն մէկտակ կը մշակէր . գիւր մայկութիւն մէջ այս և փարդիդ չընկայ պարտիգլաւ ալ գերազանցապէս կը յօշոդիս . առոր վկայ ես և խորհրդ, հաստացողուն, և վերեւ ի վար ծաղկները դարդարեալ մէկականներ, զորս վաճառահոնքներ տանին ապրիլ և մայիս ամսոց մէջ . Միեակ մշակ պարտիգլաններուն պէտք եղած միակ ճարտարութիւնն է ճանչել և ընտրել կրկնաթերթ ծաղիկ ունցող տեսաչները, վասն զի պարզ մեկականները ծախուի . Արդ, որովհետեւ ցոյցուած անբերք գրեթէ հաւասար համեմատութեամբ պարզ և կրկնաթերթ մեկական կուտան, կ'արեւոր շահ մը կայ կրկնաթերթը միայն պահելու գործին մէջ . ապա թէ ոչ պարտիգլաւ կը պարտաւորին հարկին սխտան պահ մեկտակ մշակելու, զորս հարկ կ'ըլլայ ծաղկած ժամակ նստել, այսինքն տարի մը պաշկելէ յետոյ . Ան ընտրութիւն կը կատարուի տերեւին ցոյցուն վրէպտուած ինչ ինչ նշաններէ ճանչելով . Բիշ պարտիգլանը դիտէին այս ընտրութիւնն ընել, վասն զի դարձելք մ'էր, որ քանի մը ընտանեաց մէջ իմայն պահուած էր . ելլարք մեկակ մշակողներն իրենց կրկնաթերթ տունկերն ընտրելու պէտք ունենան, իրենց արհեստակիցներուն կը դէման, որք այն գաղտնեւոր ծոռնէ ին . առողք ալ բժիշկներու կամ փորձ պետներու պէս կ'ըլլան իրենց կարծիքը կուտան :

Հայր Ագէօն ամենեւնի այս պետ ընտրողներէն էր . այս պատճառաւ երբոր ընտ ութիւն ընելու ժամանակը գար, Հայր Ագէօն օրերով այդ ընտրութիւն կ'ըբաղէր Այս օրերը թէ՛ մեզ և թէ՛ իւր թիւններէ ինչ հաճախ օրերն էին, մանկ օր հարաւորակից իրարու այնքան

լեզուն ծանցած և ձեռքերը կը դողդողային։

Իթիկենէթ չէր պառկեր մինչև որ հայրը չգլաւանար, թէ՛նէ շատ ուշ։

Այն ժամանակ երբոր արթնցած լինէի, կամ Ոգէճնի հանած շո՛նդէն արթննայի, սենեակէս լսէի անոնց խօսակցութիւնն։

— Ինչո՞ւ պառկած չես, կ'ըսէր հայրը։

— Վասն զի կ'ուզէի տեսնել թէ բանի մը ունի՞ս։

— Ըսել է թէ օրերորդ Ոստիկան հսկողութիւն կ'ըլլայ։

— Եթէ ես չհսկէի, որո՞ւ հետ պիտի խօսէիր։

— Կ'ուզես տեսնել թէ չիտաի կը քայլեմ։

ուրեմն. գրաւ կը դնեմ որ առանց սալարկնի տնօրէն խօսորդեալ տղայաց սենեակին դռուք պիտի օրէն թափու։

Անհատաւոր քայլերու դուրսին մը կը լսուէր խորանին մէջէն, յետոյ լուռութիւն կը տիրէր։

— Լիզի՞նչպէս է, լաւ է, կ'ըսէր։

— Այո՞, կը ննչէ, եթէ ձայն հանելով չարթննալիք։

— Ես ձայն չեմ հաներ, չիտակ կը քայլեմ, և երբ չիտակ քայլեմ, որովհետեւ արջիկներու կ'ստանան զիտ։ Ի՞նչ քսաւ Լիզ, երբոր տեսաւ որ է ժամանակ չկայ։

— Բան մը չըսաւ, քու նստարանիդ վրայ նայի։

— Ա՛, նստարանիս վրայ նայեցաւ։

— Այո՞։

— Շատ նայեցա՞ւ։

— Յաճախ։

— Եւ ի՞նչ կ'ըսէր։

— Այնքո՛ւ կ'ըսէր թէ դու հոն չէիր։

— Այն ժամանակ ընդի կը հարցնե՞ր թէ ո՞ւր և դու ալ կ'ընէիր թէ բարեկամներու հետ է։

— Ոչ, բան մը չէր հարցնէր ինձ, ես ալ բարեկամներու ուր լինելիդ դիտէր։

— Գիտե՞ր որ . . . երբ քնացաւ։

— Հազիւ քառօրեք մը կայ որ քունը տարաւ, սպասել կ'ուզէր։

— Եւ դու՞, դու ի՞նչ կ'ուզէիր։

— Կ'ուզէի որ քու զալիդ քնաններ։

Պահ մը լուռութենէ յետոյ։

— Եթիկենէթ, դու ճարի արջիկ մ'ո՞հս. մտիկ ինձ, վաղը Լաիկոնի պիտի երթամ։ Կ'երդնուէր որ ձայն կուգայ, յետ ուղեք որ ինձ սպասես։

— Կը հասկնաս, կ'ըսէր, առաջին զաւակն
 ռանց մտածելու կը լսմէ մարդը, վասն զի չկրնայ
 իրեկամերը կտորել: Երկրորդը կը լսէ մարդը,
 ջինը խմած լինելուն համար, և միտքը կը զննէ
 ռորդը չլսմէ: Բայց խնկով կը ծարաւով մարդը
 գինին գլուխը կ'ելնէ՝ Յայտնի է որ մարդ երբեք
 մը զաւակը լսմէ իւր ցարեւը կը մոռնայ: ոչ եւս
 քը կուզան պարտատէքները, ամեն քան պ
 կ'երելի իրեն: Իւր մարմնէն կ'ելնէ և ուրիշ
 հի մը մէջ կը պալտուի, այն ախարահին մէջ, ուր
 լու կը փափքի մարդը: Եւ նորէն կը լսմէ:

Պէտք է ըսել թէ, յաճախ չէր պատահեր այ
 Ասկէջ զատ Եւսթակներու ընտրութեան եղանակ
 կար չէր տեսնել, և երբոր այն եղանակն է
 հայր Ագգիոս դուրս ելնելու պատճառ մը չունէ
 ոչ եւս կ'ելնէր: Միայնակ գինետուն գնացող
 չէր, ոչ ալ ծովութեամբ իւր ժամանակը կոր
 Մեխակներուն եղանակն աւարտէն յետոյ
 տունէն կը պատրաստէինք, վասն զի կանոն
 պարտիզպան մը իւր պարտէզին մէջ պտրապ
 նաւ չպիտի ունենայ: Ժողովուսած տունկերուն տ
 պտրտին յալորդել անմիջապէս:

Վաճառելու համար չէլատող պարտիզպ
 գլխաւոր ճարտարութիւնն է իւր ծաղիկներն
 մանակ ի վաճառ տանիլ՝ երբ աւելի ստակ կ'ըն
 ժամանակներն են տարւոյն մեծ տոներն,
 լուս, Ս. Մարտին, Ս. Լուի, վասն զի Պետրոս
 րիամ, Լուի կամ Լուիդ անուն ունեցողներու
 մեծ է: հետեւեալը մեծ է այն օրերը վաճ
 ծաղիկամեններուն և ծաղկեփունջներուն խիւ
 աղգակներուն կամ՝ բարեկաններու տոնակն
 նը հնորհատներու կը գործածուին: Ամեն մար
 որ այդ տոներուն նախորդ օրը փարիզի փո
 լի են ծաղիկներով, ոչ միայն խառնութիւններու
 հրապարակներու վրայ, այլ և սարդիկներու վը
 ղոյի անկիւններն, տուններուն դրանն աստիճան
 վրայ, վերջապէս այն ամեն տեղ՝ ուր կրնան
 դուրսի:

Հայր Ագգեան, մեխակն եղանակէն յետոյ,
 և մանաւանդ օգոստոսի մեծ տոներուն համա
 խաւ'ը, որոջ մէջ կուգան Ս. Մարիամայ և
 տոները, ասոր համար կը պատրաստէինք հա
 մարկրիդներն, փիւքախմերն, և կարմիր

(Ընդուն)

Դն աւ
 քը բաւ
 առաւ
 որ եր
 Յետոյ
 քանի
 ս միտ
 ալծաւ
 ալխար
 երթաւ

 ու բան
 սկն եր
 ննցնէր
 ինչով
 զ մարդ
 ննցնող
 ու որ
 ն է որ
 տեղ բը
 ւրիշներ

 դանի մը
 այն ժաւ
 է Այդ
 յ Պետ
 յաւ
 ն թիւը
 առուած
 ն ուր
 առնի
 դ զտե
 զոցնը
 մէջ
 ալ վո
 ննեքոր
 ի տես

 յուրիսի
 ար կ'աւ
 Ս Լուի
 զարաւ
 քինի
 ինչի
 ինչ

$$(C - \frac{1}{2} \omega - \frac{1}{2} \omega)$$

